

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quis fons ille aquæ viuæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

Respondeo inquit Pareus. [Nemo non videt, esse quatuor terminos ex *ὄψων* fontis: & nihil sequi, mutato proprio genere locutionis in figuratum. Maior de fonte propria dicta vera; assumptio de fonte metaphorico loquitur, & est falsa.] addit autem, Etiam si fons esset gratia inhabitans, non esse tamen gratiam gratum facientem: nam iustificationem illa gratia priorem esse. Hic autem fontem esse miraculorum charismata, aliaque, & *ἀνεροφωειαν*. Quod vero trahantur aqua salientes ad bona opera, esse impiam scripturam de praeuationem.

Respondeo. Bellarminum non vti vocum Homonymia, sed velut certum statuere fontem corporalem, esse permanentem, & perennem, & talem quoque esse gratiam seu spiritum qui datur credentibus. Vera autem minor est, spiritus ille est gratia gratum faciens. Nam Christus tam insigni elogio, & clamore promittit illis spiritum, quo accepto grati sint Deo, quo iustificentur. Aridi enim erant, quos vocat. Peccatores vocat ad poenitentiam. Sistentes vocat, hoc est afflictos, fatigatos onere peccatorum, sitis illo fonte pellitur, peccatum gratia. Possent ista ex patrum auctoritate roborare, sed ut lector videat, quantum carpendi rabies malum inducat, ex suo magistro discipulum conuincam. Caluini verba sunt. [Hoc membro omnes hortatur ad bonorum suorum participationem, modo propriae inopiae conscij iuuari cupiant. Nam omnes quidem sumus inopes, omniumque bonorum vacui & indigi, sed non omnes ad quaerendum remedium stimulat inopiae suae sensus, hinc fit ut multi peccati non mouentes in misero defectu tabescant: imo per multos sua vacuitas non afficit, donec Dei spiritus igni suo famem & sitim accendat in illorum cordibus.] Haec ille de fonte, & de solis ad eas diuitias venire notat, qui eorum desiderio astant.

Primo vocat inopes & vacuos & indigos, qui inuuantur ad bibendum, quosdam ait defectu in misero tabescere, Deinde ad locum Isa. 55. i. alludi, de illis iugitur, qui iusti non sunt intelligi, qui iustificantur, itaque venire dicit esse credere, nos melius bibere, esse haurire gratiam, quae fons sit perennis. Omni enim vitae succo destitutumur, & humore, nisi cum nos Spiritus Dei vegetet, & nos arcano quasi vigore irrigat, inde concludit eos qui regenerati non sunt, mortuos esse. Ex quo argumentum in signe conficitur. Fons ille quem inopes, vacui, indigi, in eitati a Spiritu sancto expetunt, sine quo in misero defectu tabescerent, sine omni vitae succo destituti sunt, sine quo mortuo, quo rigantur, ille fons inquam, est gratia iustificans, sed fons ille fixus ac stabilis est, ergo & gratia iustificans, seu gratum faciens talis est.

§. 5. Hinc apparet falsum quod Pareus ait fontis nomine charismata miraculosa, & consolationem ex *ἀνεροφωειαν* venientem significari. Nam illa charismata non omnibus dabantur, nec vitam praebant. Ipse Caluinus contra sentit. Proprie agi ait de virtute spiritus, qua renascimur in Christo, ac efficitur nouae creaturae, licet alia dona non excludat. Gratia autem quae nos regenerat, & regenerando filios Dei facit, quaeque nouas creaturas facit, etiam Deo gratos facit. Porro suos inopes & ieiunos ac prope inanes bonorum spiritualium iacere affirmat, idque tarditatis & angustiae fidei attribuit. Qui ex re apparet, non esse vere gratos Deo, nec fontem illum habere.

De *ἀνεροφωειαν* vero perquam ridiculum est commentum flumina esse consolationem, quae nascitur ex fiducia, qua quisque certo sciat se praedestinatum, nulla sibi scelera imputatum vnquam iti. Quasi spiritus sit, qui datus est, fiducia & securitas pena: u: quod commentum ipse Caluinus asserere non est ausus, sed regenerationis spiritum. Deinde prophetae de Caluini

Adami Conzen in Euang. Tom. II.

niana fiducia non loquuntur, ad quos Christus alludit, etiam testibus haereticis. Isa. c. 41. *Aperiam in supinis collibus flumina, & in medio camporum fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram inuam in riuos aquarum.*

Et c. 44. 3. *Effundam enim aquas super sitientem & fluentia super aridam; effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam.*

Clarissime Ezech. 36. v. 26. *Et dabo vobis cor nouum; & spiritum nouum ponam in medio vestri: & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.*

Quo etiam confutatur Pareus dum Bellarminum reprehendit, quod aquas fluentes in vitam aeternam interpretetur de bonis operibus, merentibus vitam aeternam. Hanc enim impiam ipse impiè vocat scripturam de praeuationem, cum Ezechiel fructum illum vocet, ut in lege Dei ambulent, & Dauid Psal. i. plantatum lignum dicat secus decursum aquarum, ut det fructum in tempore suo. De bonis operibus Augustinus interpretatur, ex eo sumptit Bellarminus, tract. 31. ille sic habet: *Quid est fons, quid est fluuius, qui manat de ventre interioris hominis: Beneuolentia, qua vult consulere proximo, si enim putes quia quod vult soli ipsi debeat sufficere, non fluit aqua viua de ventre eius, si autem proximo festinat consulere, ideo non siccatur, quia manat.*

Aqua sunt bona opera.

QVÆSTIO II.

Cur nondum erat spiritus datus?

§. 1. **N**oster interpretes legit *δοθεν* datus, in Graecis plerisque est *δεν* sanctus, sed in his tubaudiendum est, quod noster legit. Erat enim Spiritus sanctus; quia ab aeterno Deus est a patre filioque procedens: sed nondum erat datus. Et Chrysostomus exponit *δοθεν*, *δοθεν*. Hoc est, datus. Et Syrus expresse *ἔδωκεν* itthihabath; datus: Nec illo loco vti sunt Ariani contra diuinitatem sancti Spiritus, quod tamen non intermississent, si sensum huius loci putassent esse, nondum factum fuisse Spiritum sanctum, at nonne Spiritus Dei datus erat prophetis, Baptistæ, Simeoni, Elizabethæ, Annæ, Zachariæ, & imprimis Dei matri?

Non fuit datus largiter.

Respondendum est. Non fuisse datum tam abundanter ac large, ut apostolis post datus est, & ut olim promissus, ita Augustinus tract. 32. Hieron. T. 3. ad Hedib. q. 9. p. 420. *Ego autem audacter & tota libertate pronuntio, ex eo tempore, quo Apostoli Domino crediderunt, semper eos habuisse Spiritum sanctum, nec potuisse signa facere absque Spiritus sancti gratia, sed pro modulo atque mensura. Unde Saluator clamabat in templo, dicens: Qui sitit, veniat ad me, & bibat: & qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aqua viua. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant, credentes in eum. Et in eodem loco infert: Nondum enim erat spiritus datus: quia Iesus nondum fuerat glorificatus: non quod non esset Spiritus sanctus: dicente Domino Salvatore: Si autem ego in spiritu eicio demonia: sed qui erat in Domino necdum totus in Apostolis morabatur. Quamobrem terrenis ad passionem eius, & negant, & Christum se nescire iurant, postquam autem baptisantur in Spiritu sancto, & infunditur in eos Spiritus sancti gratia; tunc libere loquuntur ad principes Iudeorum: Obedite magis Deo oportet, quam hominibus: mortuos suscitant, inter flagella letantur: fundunt sanguinem pro Christo, & supplicia sua coronantur, nondum ergo erat spiritus in Apostolis, nec de ventre eorum fluebant gratia spirituales: quia Dominus necdum fuerat glorificatus.*

Vnde & Augustinum lib. 4. cap. 20. de Trinit. & lib. 83. q. 62.

Glorificationem interpretor ascensionem in caelos. Nam post eam missus est Spiritus sanctus. Hier. q. 9. ad Hedibiam.

Porro ideo ante glorificationem suam spiritum

Hh non